The Wondersmith

Fitz-James O'Brien

DODO PRESS

FĂCĂTORUL DE MINUNI

— „The Wondersmith” 1859 –

de **Fitz-James O’Brien**

Traducere de Veronica Porumbacu

I. GOLOSH STREET ŞI LOCUITORII EI

O mică ulicioară (i-am uitat numele, sau, ca să spun adevărul, prefer să nu mi-l amintesc) porneşte pieziş din Chatham Street, puţin înainte ca această arteră năvalnică să ajungă la Parc, şi apoi se retrage brusc şi coboară către East River1 ca şi cum, dezgustată de duhoarea de zdrenţe ce-o umple, s-ar fi hotărât să se spele eu multă apă. Totuşi, se vede că ea a contribuit prin această excelentă intenţie la terminarea şoselei imaginare de care ne vorbeşte un vechi proverb2, căci ulicioara a rămas şi va rămâne o stradă murdară în toată puterea cuvântului. Ea n-a scăpat niciodată de mizeria evreiască3 ce i-a lăsat-o moştenire marea arteră din care s-a născut. E neîntrerupt acoperită de-un strat de noroi cleios, ca şi cum ar fi sora geamănă a ghetto-ului din Roma.

Mie îmi place o stradă cu cocioabe; nu că aş fi din fire murdar (nu e în sângele meu nicio picătură de sânge napolitan4), dar descopăr îndeobşte în pâraiele ei nu ştiu ce zaţ de filosofie. O stradă curată e cumplit de prozaică. Pe trotuarele măturate cu grijă, în rigolele uscate, în casele banal de curate, gândirea nu găseşte nimic care s-o inspire. Dimpotrivă, când străbat o stradă de atâta vreme lăsată în plata Domnului încât a dobândit în cele din urmă nişte caracteristici

---

1 Un rîu ce străbate oraşul New York şi formează un estuar.

2 «Infernul e pavat cu intenţii bune.»

3 în acest cartier locuiau, în secolul trecut, emigranți evrei din estul Europei.

4 Aluzie la cartierele mizere din Napoli.

izbitoare la vedere, găsesc aici multiple subiecte de reflecţie. Nici rămăşiţele umezite de ploaie ce zac aruncate în lăzile de gunoi nu sunt lipsite de sens: în ele se află, poate, rugăminţile deznădăjduite pe care i le-a adresat Toni, băiatul de prăvălie al brutarului, Ameliei, fiica marchitanului, care vinde mereu în pagubă, din pricina ultimului incendiu ce i-a devastat dugheana. Poate că prin faţa ochilor mai trece chiar Tom în persoană încins cu şorţul lui alb, iar eu privesc la vitrinele merceriei (care nu trădează nicio urmă a vreunui incendiu recent), sperând să văd cum flutură Amelia batista albă… O coajă de portocală pe trotuar îmi inspiră alte gânduri. Cine-o să cadă, alunecând pe ea? Cine alta decât harnica mamă a şase copii (ultimul de nouă luni), care trăiesc toţi numai şi numai din munca ei? O şi văd alunecând şi căzând; îi văd faţa palidă, contractată de durere, văd cum încearcă zadarnic să se ridice; văd mulţimea compătimitoare care se strânge în jurul ei, lipsind-o de aerul de care are nevoie; pe tânărul medic, care tocmai trecea pe acolo, îl văd foarte îngrijorat; îl văd examinând piciorul rupt al victimei care geme, îl văd dând din cap; văd cum patru bărbaţi duc targa pe umeri, văd cum se deschid porţile spitalului din New York, şi văd până şi cercetările ulterioare la locul accidentului… îmi dă de gândit şi acest copil de trei ani, îmbrăcat în zdrenţe, cu o mască de jeg pe faţă, care zvârle cu o piatră în alt copil de trei ani, şi el în zdrenţe, şi el cu faţa acoperită de jeg. Nu-i greu de ghicit că-i va fi dat să-şi petreacă toată viaţa în umbră. Obrazul lui (atât cât se poate vedea) urât şi fără expresie nu pare făcut pentru a se bucura de lumină. Noroiul în care se bălăceşte acum nu e decât un simbol al mocirlei morale în care se va bălăci mai târziu. Mâna – micuţă şi slabă – pe care o ridică spre a-şi lovi tovarăşul de joacă – pe jumătate în glumă, pe jumătate în serios – are s-o ridice mereu împotriva tuturor semenilor săi.

Golosh Street (aşa îmi place să-i spun acestei ulicioare anonime) este un loc foarte interesant. Negoţurile cele mai bizare par a-şi fi dat întâlnire aci, formând un bâlci din cele mai ciudate, într-un colţ se află păvălia unui păsărar, ai cărei pereţi sunt căptuşiţi cu mici cuşti cu cânepari, pitulici, canari, mierle, minoşi5, şi sute de alte specii, pe care

---

5 Zburătoare din familia vrăbiilor, care imită perfect vorbirea umană.

numai naturaliştii ar fi în stare să le identifice. Drept peste drum e o prăvălie unde se vând numai ornamente făcute din foi de toamnă în culori vii, lăcuite şi lipite în aşa fel încât să capete formele cele mai diverse. Ceva mai jos e dugheana unui anticar, un fel de gheretă foarte turtită, a cărei caracteristică vrednică de reţinut e că nu posedă seria completă a nici unei opere. Între două case de înălţime mijlocie se află un spaţiu îngust, unde un om mic de stat, un franţuz, face şi vinde ochi artificiali; diferite feluri de ochi, aşezaţi într-o vitrina, pe-o perniţă de catifea neagră, te fixează când treci cu o privire împietrită, încât te înfiori şi grăbeşti pasul, cugetând cât de înfricoşătoare ar fi lumea dacă nimeni n-ar avea pleoape. Se găsesc pe Golosh Street prăvălii cu lucruri de ocazie, care par să conţină până şi vechile piroane ale corăbiei lui Noe şi toată arămăria vechiului Corint. Madam Filomel, ghicitoarea, locuieşte la nr. 12, etajul doi, cu ferestrele spre stradă: dacă vrei să intri la ea, tragi clopoţelul din stânga. Alături se află prăvălia lui Herr Hippe, mai bine cunoscut sub porecla de Făcătorul de Minuni. Prăvălia lui Herr Hippe e cea mai mare din Golosh Street, şi, după toate aparenţele, cu cea mai puţină marfă. Înăuntru nimic în afară de câteva lăzi de ambalaj, de un strung de strunjit lemnul şi de nişte rafturi cu cărţi de joc pentru pasienţă ce reprezintă harta Europei. Vitrina, înaltă şi largă, dar înnegrită de atâta murdărie, conţine singurul obiect agreabil din această încăpere: un superb teatru în miniatură – mai exact, orchestra şi scena. E înzestrat cu un decor fermecător şi cu toate maşinăriile pentru schimbarea decorului. Are trape minuscule, macarale delicat forjate, o adevărată rampă pe care o alimentează un fluid arzător, un şef miniatural de orchestră stă în picioare în faţa pupitrului său, înconjurat de figurine care ţin în mâini mici instrumente muzicale, violoncele, flaute, oboiuri, tobe etc. Şi pe scenă, tot felul de personaje. Un templier îmbrăcat într-o mantie albă târăşte o femeie leşinată spre parapetul unui pod în ruină, în timp ce, la stânga, se vede, ascuns după o stâncă neagră, un om îngenuncheat, cu archebuza îndreptată spre inima cavalerului. Dar orchestra tace, şeful de orchestră nu bate niciodată măsura, muzicanţii nu scot niciodată vreo notă; templierul nu-şi duce niciodată victima sa mai aproape de pod; răzbunătorul ascuns îl ocheşte în vecii vecilor pe răpitorul femeii. Această încremenire pare nefirească; figurile sunt atât de miraculos executate încât par vii. Privindu-le, îţi vine parcă să crezi că se află sub puterea unei vrăji ce le paralizează mişcările, le aştepţi, în orice clipă,

să auzi detunătura asurzitoare a archebuzei, să vezi înălţându-se un fum albastru, şi templierii căzând la pământ, în timp ce orchestra intonează un *recviem* în memoria vinovatului.

Puţini inşi ştiau ce meserie avea sau ce negoţ făcea Herr Hippe. Ceva trebuia el evident să învârtească, altminteri la ce i-ar fi slujit prăvălia? Unii înclinau să-l creadă un inventator, un mecanic. Atelierul lui se afla în odaia din dosul prăvăliei, un sanctuar în care nimeni în afara lui nu putea pătrunde. Sosise în Golosh Street cu opt ori zece ani în urmă, şi, într-o bună zi, ridicându-şi obloanele, vecinii băgaseră de seamă că există un locatar la nr. 13. Un om înalt şi slab, cu faţa gălbuie, bătea, suit pe o scară, în faţa uşii de intrare în prăvălie, o tăbliţă pe care sta scris cu litere negre pe fond ocru: „***Herr Hippe, Făcător de Minuni***".

Multă vreme s-au întrebat oamenii unii pe alţii ce putea fi un Făcător de Minuni. Nimeni n-a fost în stare să dea un răspuns. Madam Filomel, consultată, declară cu un aer grav că asta n-o privea pe ea. Domnul Pippel, păsărarul, care era german şi trebuie să fi ştiut mai bine ca oricine despre ce e vorba, spuse că, după părerea lui, e denumirea unei bizare meserii teutone; dar răspunsurile sale erau atât de vagi încât n-au putut satisface curiozitatea celor din Golosh Street. Solon, micul cocoşat, care ţinea dugheana de cărţi vechi, nu aduse nici el mai multă lumină în această privinţă. În cele din urmă, oamenii au tras concluzia că Herr Hippe era fie un vrăjitor, fie un falsificator de bani.

II. O STICLĂ PLINĂ DE SUFLETE

Era o seară tristă de decembrie. În Golosh-Street negoţul lâncezea; obloanele celor mai multe prăvălii erau trase. Cu mai bine de o oră înainte, Herr Hippe îşi închisese prăvălia, iar păsările domnului Pippel, cu capul sub aripă, erau cufundate în primul somn.

Herr Hippe şedea în saln, luminat de un foc mare de lemne. Nu era nicio luminare aprinsă în odaie, şi flăcările pâlpâitoare aruncau umbre fantastice pe pereţii de culoare palid-cenuşie. Lungi şiruri de forme negre şi nelămurite se alungau pe panourile plumburii şi dispăreau în ungherele întunecate. Fiecare nouă văpaie pe care-o iscau butucii fantastici din vatră proiecta imagini noi. Ba un cortegiu funebru cu personaje cu capetele plecate, cu sicriul învelit în negru, cu pompoanele cailor legănându-se ca flacăra unor torţe pe sfârşite; ba o defilare de călăreţi, cu lănci şi steaguri, şi cai ciudaţi, care galopau fără

zgomot până în celălalt colţ al camerei, pentru a trece apoi într-un salt prin zid şi a dispărea.

Pe o masă, chiar lângă Herr Hippe, se afla o cutie mare pătrată, din lemn de culoare închisă, cu capacul acoperit de-un înveliş de oţel, lucrat cu atâta migală în arabescuri încât părea o scânteietoare dantelă albastră, uşor aşternută pe faţa lemnului.

Herr Hippe, trântit alene în jilţul lui, privea la foc cu un aer visător. Era înalt şi uscăţiv, cu pielea mată de culoarea şofranului. Plete lungi, unse, trăsături regulate, o mustaţă subţire şi lungă ce-i tivea, încolăcită ca o viperă, gura (a cărei expresie era atât de amară şi de crudă încât părea că distilează veninul acestui şarpe ideal), un trup osos şi muşchiulos: acestea erau cele mai izbitoare caracteristici ale Făcătorului de Minuni.

Tăcerea adâncă ce domnea în odaie fu întreruptă de cineva care zgâria uşa într-un fel anumit, aşa cum făceau odinioară la Curtea Franţei cei care cereau îngăduinţa de a intra în apartamentele regale. Herr Hippe tresări, ridică încruntat capul, ce părea că se leagănă pe gâtul lui lung, ca un cap de cobră gata să muşte, şi, după o clipă de tăcere, scoase un sunet straniu şi gutural. Uşa se deschise şi o femeie bondoacă, lată în umeri, ai cărei ochi orientali aveau o expresie sălbatică, intră încetinel în odaie.

— A, ai venit, Filomel! zise Făcătorul de Minuni, lăsându-se din nou în jilţ. Unde sunt ceilalţi?

— Vin şi ei îndată, răspunse madam Filomel, instalându-se pe-un fotoliu mult prea strâmt pentru persoana ei, ale cărei forme pline şi rotunde se revărsau de fiecare parte a scaunului, ca o budincă peste marginile oalei.

— Ai adus sufletele? întrebă Făcătorul de Minuni.

— Iată-le, zise ghicitoarea, scoţând de sub mantila ei o sticlă mare, neagră şi pântecoasă. Ei, de-ai şti cât mi-au dat de lucru!

— Sunt de soi bun: sălbatice, violente, diabolice? Ştii prea bine că n-avem ce face cu lapte şi miere. Pentru ce avem de gând, ne trebuie numai suflete amare cum e cucuta şi arzătoare cum e fulgerul.

— O să vezi, o să vezi, mare duce de Egipt! Fiecare din ele e un demon al văzduhului. Crezi dumneata că o moaşă atât de încercată ca mine nu poate să deosebească, în clipa naşterii, ţipătul unui copil-demon de ţipătul unui copil-heruvim? Întreabă orice muzician cum distinge pe întuneric sunetul unei clape de pian atinsă de

Thalberg[6] de una atinsă de Liszt!

— Sunt tare nerăbdător să le pun la încercare, spuse Făcătorul de Minuni frecându-şi vesel mâinile. Sunt nerăbdător să văd cum au să se poarte micii demoni când le vom da o formă! O, ce zi mare, ce victorie ne va fi dat să trăim când le vom slobozi asupra acestor blestemaţi copii de creştini! Vor străbate ţara în lung şi în lat; pe oriunde va trece poporul nostru nomad, oriunde se află copii de creştini, copiii de creştini vor muri. Atunci noi, ţiganii dispreţuiţi, noi, egiptenii, cum ni se spune, vom ajunge din nou stăpâni şi domnitori peste lume, aşa cum am fost odinioară, pe vremea când aceste blestemăţii ce se cheamă oraşe nu existau, şi când oamenii trăiau liberi în păduri şi vânau în codri. Jucării, într-adevăr! O să le dăm noi jucării, micuţilor! Jucării care în tot timpul zilei vor dormi cuminte în cutiile lor, nişte simple bucăţi de lemn în aparenţă, încremenite şi fără viaţă, dar care noaptea, când sufletele vor intra în ele, se vor ridica şi vor asalta micile paturi ale copiilor adormiţi, ca să le străpungă inimile cu vârful ascuţit al lamelor lor muiate în venin! Jucării într-adevăr! Ei, dar ce jucării o să le vând eu!

Şi Făcătorul de Minuni izbucni într-un râs înfricoşător, în timp ce mustaţa lui în formă de şarpe se răsucea de parcă ar fi fost realmente în stare să muşte ca un şarpe.

— Ai scos prima şarjă, Herr Hippe? îl întrebă madam Filomel. Sunt cu toţii gata?

— Sigur, toţi sunt gata, răspunse Făcătorul de Minuni cu multă vioiciune, deschizând capacul cutiei acoperite cu dantela de oţel albastru. Uite jucăriile.

Sipetul conţinea o mulţime de figurine de lemn – bărbaţi şi femei – excelent sculptate şi atât de dibaci pictate încât fiecare din ele reproducea exact miniatura unui bărbat sau a unei femei. De fapt, erau nişte exemplare uimitoare din jucăriile acelea pe care copiii obişnuiesc să le înşire pe masă, în fel de fel de poziţii, rânduite în regimente, aşezate în jurul unei mese sau stând în grup sub nişte copaci verzi şi ţepeni, ce se găsesc şi ei întotdeauna în cutiile de jucării.

Totuşi, păpuşile lui Herr Hippe nu se deosebeau numai prin exactitatea cu care trăsăturile şi membrele lor imitau natura: pe faţa

---

[6] Pianist şi compozitor celebru în vremea sa (1812—1871).

fiecăruia sculptorul întipărise o expresie de răutate înfiorătoare. Fiecare minusculă fizionomie lăsa să se vadă un anumit fel de ferocitate. Buzele subţiri exprimau o groaznică cruzime; în ochii mici, negri şi rotunzi ardea flacăra unei uri înverşunate împotriva întregii lumi. Toate figurinele – bărbaţi ori femei – ţineau în mână câte-o armă în miniatură. Bărbaţii miniaturali, rânjind diabolic, strângeau cu mâinile lor de lemn săbii subţiri ca nişte ace de cusut. Femeile, al căror obraz exprima viclenie şi răutate, strângeau în mâini pumnale minuscule, gata parcă să săvârşească cine ştie ce răzbunare ucigaşă.

— Asta zic şi eu perfecţiune! zise madam Filomel, luând una din figurine din cutie şi examinând-o cu atenţie. Bine lucraţi, duce Balthazar! Toţi omuleţii ăştia sunt din soiul cel bun; parcă sunt într-adevăr gata să facă rău… A! iată-i pe fraţii noştri.

În clipa aceea se auzi la uşă acelaşi zgâriat ca înainte de apariţia în odaie a Filomelei, şi Herr Hippe răspunse cu un strigăt răguşit şi gutural. Aproape imediat intrară doi bărbaţi. Unul era mărunt de stat şi avea ochii foarte strălucitori. Era îmbrăcat într-o manta roasă şi purta pe cap o şapcă de-o formă nedefinită, aşa cum întâlneşti la periferie, în sălile de biliard. Însoţitorul lui era înalt, subţiratic, deşelat, iar costumul, deşi de croială obişnuită, avea ceva pitoresc într-însul, fie datorită culorilor, fie din pricina mişcărilor graţioase şi nonşalante ale celui ce-l purta. Cei doi bărbaţi aveau acelaşi tip oriental, foarte accentuat, care îl caracteriza şi pe Făcătorul de Minuni, şi pe madam Filomel. Toţi arătau a ţigani adevăraţi: nu te-ar fi mirat să-i vezi îndeletnicindu-se cu ghicitul sau furând pui de găină pe poteci înverzite de ţară, ori pribegind în sunetul unei muzici stranii, sau făcând scamatorii prin oraşe şi sate.

— Bine-aţi venit, fraţilor! zise Făcătorul de Minuni. Sosiţi la timp, Sora noastră Filomel a adus cu ea sufletele, şi acum o să le punem la încercare. Domnule Kerplonne, scoate-ţi mantaua. Frate Oaksmith, ia loc. Vă făgăduiesc să ne distrăm în seara asta; prin urmare, aşezaţi-vă cum vă place. Iată ceva care o să facă să vă treacă mai uşor timpul.

Şi în timp ce franţuzul Kerplonne şi ortacul său, lunganul Oaksmith, răspundeau invitaţiei lui Hippe, aşezându-se, acesta întinse mâna spre un dulap mic, îngropat în perete, scoase o sticlă rotofeie şi câteva pahare şi le aşeză pe masă.

— Beţi, fraţilor! zise el. Ăsta nu-i sânge de creştin, ci vin bun de

Porto, care-ţi dă ameţeală. Îţi înfierbântă inima ca soarele de miazăzi.

— E grozav, spuse Kerplonne, plescăind din buze, cu un aer entuziast.

— De ce n-ai rachiu? Lua-l-ar dracu' de vin! strigă Oaksmith, după ce înghiţise, unul după altul, două pahare pline vârf.

— Haida de! Rachiul a dus neamul nostru la pierzanie. El ne-a prostit, a făcut din noi nişte hoţi. Niciodată n-o să intre în casa mea un strop din nenorocita asta de băutură, răspunse Făcătorul de Minuni cu un glas sumbru şi indignat.

— Dar puţin rachiu nu face niciun rău, duce, zise madam Filomel. Ne face să uităm necazurile; ne redă coroanele pe care le purtam pe vremuri; ne redă puterea pe care am exercitat-o; ne strămută, ca prin minune, în acea ţară a soarelui din care ne-a izgonit soarta; şterge amintirea tuturor suferinţelor pe care le îndurăm de veacuri.

— Rachiul e licoarea diavolului; blestemat fie-n vecii vecilor! exclamă Herr Hippe cu vehemenţă. El mi-a răpit fiul, cel mai frumos tânăr din toată Curlanda. Da! fiul meu, fiul voievodului Balthazar, mare duce al Egiptului-de-Jos, a murit ca nebun furios, înecat într-un râu, cu o sticlă de rachiu în mână. Dacă n-ar fi o plantă sfântă pentru cei din neamul nostru, aş blestema viţa de vie şi ciorchinii pe care-i poartă.

Această cuvântare fu rostită cu asemenea violenţă încât cei trei ţigani nu mai scoaseră o vorbă. Oaksmith îşi mai turnă un pahar de porto, iar ghicitoarea se legănă mai departe în fotoliul ei, prea intimidată de izbucnirea Făcătorului de Minuni pentru a îndrăzni să-i răspundă. Kerplonne nu luase parte la discuţie; el părea absorbit în contemplarea plină de admiraţie a păpuşilor, pe care le scosese din cutie şi le mânuia cu băgare de seamă.

Cam după un minut, Herr Hippe rupse brusc tăcerea, întrebând:

— Ce se-aude cu ochiul dumitale, Kerplonne?

— E gata, duce. Îl am aici.

Şi franţuzul mărunţel îşi vân mâna în buzunarul pantalonilor şi scoase un ochi mare artificial. Numai după mărimea ochiului îţi puteai da seama că nu e natural: era cel puţin de două ori mai mare decât un ochi omenesc obişnuit; dar irisul, care părea să se dilate şi să se contracte întocmai ca irisul unui ochi de fiinţă vie, avea o groaznică lucire meditativă ce făcea din acest obiect un oribil paradox. S-ar fi zis că este ochiul unui Ciclop, smuls din fruntea lui, arzând încă de furie şi

însetat de răzbunare.

Franţuzul lăsă să-i scape un hohot de râs satisfăcut, în timp ce ţinea ochiul în palmă şi privea această enormă şi sumbră pupilă, care părea a-l privi, la rându-i, cu o expresie de neîncredere şi de dispreţ.

— Al dracului ochi, zău aşa, zise mărunţelul, ştergând suprafaţa lucie cu o batistă veche de mătase; e în stare să citească întocmai ca un diavol. Nepoată-mea – nenorocita – are un amant de amorez, şi multă vreme ne-am temut că o s-o răpească. Nu puteam citi ce-i scrie, fiindcă îşi ţinea scrisorile sub cheie, într-un sertar al măsuţei. Dar ieri am rugat-o să pună ochiul ăsta bine. L-a pus în sertar şi, aşa cum prevăzusem, i-am citit cu ajutorul lui toate scrisorile. Ingrata! avea de gând să fugă luna viitoare, dar o să aibă o stranie dezamăgire.

Şi mărunţelul începu să râdă din toată inima de reuşita şiretlicului, în timp ce lustruia şi mângâia mai departe ochiul, până ce acesta căpătă, de atâta frecare, o expresie de durere.

— Văd că ai muncit şi dumneata, Herr Hippe. Figurinele sunt perfecte. Dar unde li-s sufletele?

— În sticla aceea, răspunse Făcătorul de Minuni, arătând cu degetul butelia mare, neagră, rotofeie, pe care o adusese madam Filomel. Da, domnule Kerplonne, figurinele mele sunt bine făcute. L-am rugat pe Abigor, demonul oştirilor, să m-ajute, şi el m-a inspirat. Voinicii ăştia mici s-or preface în nişte ucigaşi straşnici din clipa în care o să fie însufleţiţi. O să-i punem la încercare chiar în astă-seară.

— Perfect! exclamă Kerplonne, frecându-şi mâinile de bucurie. Se apropie Anul Nou. O să fabricăm milioane de asemenea mici ucigaşi şi-o să-i vindem cu toptanul; când toată lumea o să doarmă şi copiii de creştini or să-l aştepte pe sfântul Nicolaie, omuleţii noştri or să iasă cu grămada din cutii, şi copiii creştini or să moară. Straşnică treabă! În sănătatea lui Abigor!

— Să-i încercăm, să nu mai pierdem vremea, ceru Oaksmith. Fata dumitale Zonela s-a culcat, domnule Hippe? Eşti sigur că n-o să ne tulbure?

— Nimeni nu mişcă în casă, îi răspunse Făcătorul de Minuni cu un aer întunecat.

Filomel se aplecă spre Oaksmith şi-i spuse încet:

— De ce-i aminteşti de fată? Ştii bine că nu-i place să i se vorbească de ea.

— O să am eu grijă să nu ne deranjeze nimeni, zise Kerplonne

ridicându-se. O să pun ochiul ăsta în partea dinafară a uşii; o să stea el de pază.

Deschise uşa şi aşeză cu multă grijă ochiul mare pe podea. În timp ce se apleca, o umbră neagră, pe care nici el, nici ochiul lui n-au putut-o zări, alunecă fără zgomot de-a lungul coridorului şi se pierdu în întuneric.

— Ei, să-i dăm drumul! exclamă madam Filomel, apucând sticla mare, neagră. Herr Hippe, pregăteşte-ţi păpuşile!

Făcătorul de Minuni îşi scoase figurinele din cutie una după alta şi le aşeză pe masă. Aveau nişte feţe de-o ticăloşie nemaipomenită. O bandă de tâlhari italieni, priviţi prin obiectivul cel mic al unui ochean, sau poate o ceată de ocnaşi din ţara Liliput, ar putea da o foarte vagă idee despre felul cum arătau păpuşelele. În timp ce madam Filomel destupa sticla neagră, Herr Hippe acoperea figurinele cu un fel de cort din pânză subţire, pe care-o scosese din cutie. După care, ghicitoarea vârî gura sticlei în deschizătura cortului, adunând cu grijă largile falduri ale pânzei în jurul sticlei. Îndată se auziră din cort nişte zgomote foarte slabe. Madam Filomel trase înapoi sticla, iar Făcătorul de Minuni ridică pânza ce-i acoperea micile creaturi.

Se petrecuse o miraculoasă schimbare. Figurinele de lemn, pierzându-şi rigiditatea, umblau încoace şi încolo. Ochii lor rotunzi, scânteietori, se roteau repede în orbite, patimi necurate făceau să le tremure buzele subţiri şi crude; minutele băgau şi scoteau săbiile şi pumnalele din teci. Mai peste tot se desfăşurau episoade ca în viaţa de toate zilele. Ici, două marionete cu aer marţial făceau curte unei fete drăguţe cu ochi şireţi, care surâdea când unuia, când altuia, în timp ce întindea mâna, ca să i-o sărute, unei a treia paiaţe, un mic scelerat cu faţa hidoasă, ascuns îndărătul ei. Colo, doi omuleţi care păreau a fi buni prieteni se plimbau la braţ, în timp ce fiecare din ei pândea mereu prilejul să-i înfigă celuilalt un pumnal în spate.

— Cred c-or să fie la înălţime, spuse Făcătorul de Minuni, care observa aceste incidente chicotind. Videni, cruzi, setoşi de sânge. Până acum totul e perfect. Dar staţi puţin. Vreau să-i supun unei încercări capitale.

Cu aceste cuvinte, scoase din buzunar e monedă de aur de un dolar, şi-o aruncă în mijlocul mulţimii păpuşilor de lemn. Îndată ce moneda atinse masa, toate păpuşile încremeniră, cu capul întors spre dolar. Apoi, micile făpturi, vreo douăzeci la număr, se repeziră asupra

monedei de aur sclipitor. Una din ele, mai iute de picior, se năpusti asupra ei şi-şi trase spada din teacă. O clipă mai târziu, mulţimea de pitici se adunase în jurul acestui nou centru de atracţie. Bărbaţi şi femei se băteau şi se îmbrânceau ca să se apropie de moneda de aur. De-abia se urcase primul liliputan pe comoară, că sute de tăişuri sclipitoare ţâşniră din teci ca răspuns la sfidarea celui dintâi, şi-o duzină de bărbaţi cu spada în mână se năpustiră pe platforma galbenă, silindu-l pe ortacul lor să bată în retragere. Se produse o învălmăşeală generală. Furia şi lăcomia desfigurau trăsăturile feţelor minuscule. Fiecare păpuşă, exasperată, încerca să implânte pumnalul sau spada în trupul vecinului ori vecinei sale; în femei parcă intraseră o mie de diavoli.

— O să se taie bucăţi! strigă Filomel, care privea cu mult interes această luptă sălbatică. Ai face mai bine să-i opreşti şi să-i aduni, Herr Hippe. O să golesc de aer sticla şi-o să absorb sufletele care pun în mişcare trupurile.

— Ei, dar afurisiţi mai sunt diavolii ăştia! straşnici diavoli! exclamă franţuzul, entuziasmat. Hippe, eşti un om extraordinar. Frate Oaksmith, niciunul din ţiganii dumitale din Anglia nu se compară cu Herr Hippe.

— Până la un punct ai dreptate, îi răspunse Oaksmith morocănos. Dar noi avem oameni care ştiu să dea unui cal de doisprezece ani o înfăţişare de cal de patru ani; oameni care ar putea să te apuce pe dumneata şi pe Herr Hippe într-o singură mână şi să vă arunce peste umăr.

— Să mă ferească Dumnezeu! spuse franţuzul cel mărunţel. Nu-mi place o distracţie ca asta. N-are niciun haz.

În timpul convorbirii dintre Kerplonne şi Oaksmith, Făcătorul de Minuni acoperise combatanţii cu cortul, şi madam Filomel, după ce făcu nişte manevre ciudate cu sticla neagră, îi lipi din nou gâtul de deschizătura care servea de uşă cortului. Zarva surdă dinăuntru încetă pe loc. Madam Filomel astupă repede sticla. Făcătorul de Minuni strânse cortul, şi păpuşile, mai adineauri furioase, erau din nou ţepene şi nemişcate, iar feţele lor îşi recăpătară expresia sinistră şi încremenită.

— Asta nu-i de ajuns, le trebuie sânge, zise Herr Hippe, adunându-le şi punându-le la loc în cutia lor. Domnul Pippel, păsărarul, cu siguranţă că doarme la ora asta. Am o cheie la uşa lui. O să le dăm

drumul în mijlocul păsărelelor; o să fie foarte amuzant.

— Minunat! exclamă Kerplonne. S-o facem numaidecât. Dar întâi să-mi iau ochiul înapoi.

Franţuzul îşi vârî ochiul în buzunar, după ce-l mai frecă odată cu batista de mătase; Herr Hippe stinse lampa; Oaksmith mai trase un gât de vin; şi cei patru ţigani se îndreptară spre prăvălia domnului Pippel, luând cu ei cutia cu figurine.

III. SOLON

Umbra ce se strecurase pe coridor, în clipa când domnul Kerplonne îşi aşezase ochiul de pază la uşa salonului lui Herr Hippe, urcă iute scara care ducea la mansardă. Sus, bătu la uşa uneia din camere. Niciun răspuns.

— Zonela, dormi? zise umbra foarte încet.

— A! tu eşti, Solon? răspunse *o* voce dulce şi melodioasă. Credeam că e Herr Hippe. Intră, te rog.

Umbra deschise uşa şi intră. În odaie nu era nici lampă, nici lumânare; dar prin fereastra ieşită în afară pătrundea lumina slabă a stelelor, încât se putea observa în mijlocul camerei silueta unei femei şezând pe un scăunel.

— Iar te-a lăsat fără lumina, Zonela? întrebă umbra, închizând uşa. Am adus felinăraşul meu.

— Mulţumesc, Solon, răspunse cea pe care o chema Zonela. Eşti un băiat de treabă. Seara, îmi porunceşte să mă duc la culcare şi nu-mi dă niciodată cu ce să mă luminez. Uneori îmi face plăcere să stau şi să privesc luna şi stelele; mai ales stelele, căci şi ele par că mă privesc, ba chiar drept în faţă, cu multă tristeţe, ca şi cum mi-ar spune: „Te vedem, ne e milă de tine, şi te-am ajuta bucuros, dacă am putea”. Dar e atât de lugubru să priveşti mereu aceste miliarde de ochi melancolici! Şi-aş dori atât de mult să citesc cărţile frumoase pe care mi le-ai împrumutat, Solon!

În timp ce Zonela rostea aceste cuvinte, umbra aprinse felinarul, şi acum nu mai era o simplă umbră. Un cap mare, acoperit cu păr mult, blond, tuns à la „copiii lui Eduard7”; un obraz frumos, palid, luminat de nişte ochi mari, visători; braţe lungi cu mâini fine; picioare slabe şi… o

---

7 Aluzie la un tablou celebru care-i reprezintă pe copiii unui rege al Angliei.

cocoaşă enormă: aşa arata Solon. Îndată ce cocoşatul aprinse lanterna, Zonela se ridică de pe scăunelul pe care şedea şi strânse cu căldură mâna tânărului.

Zonela n-avea – era vădit – nicio picătură de sânge ţigănesc în vine. Această fiinţă fermecătoare, cu părul castaniu-deschis, cu pielea albă şi străvezie, sub care se ghicea căldura unui sânge generos, cu ochi mari, de culoarea alunei, la fel de blânzi ca ai unei căprioare, nu era odraslă din neamul lui Zingaro8. Zonela părea să aibă şaisprezece ani; trupul ei slăbuţ şi colţuros avea toată graţia naivă a tinereţii. Purta o rochie veche de bumbac imprimat, al cărei desen, foarte ţipător altă dată, era acum doar o slabă amintire a splendorii din trecut; pe cap purta, înnodată cu multă fantezie, o eşarfă de mătase verde cu picăţele de-un roşu aprins. Coafura asta stranie o făcea să semene cu un spiriduş.

— Toată ziua am colindat străzile cântând din flaşnetă, şi acum sunt ruptă de oboseală, Solon!... Nu mi-e somn, dar mă simt atât de istovită! Bietul Falbala pica de somn şi s-a dus la culcare.

— Şi eu sunt obosit, Zonela; nu chiar ca tine, desigur, pentru că şed toată ziua în dugheana mea, pe când tu cari o flaşnetă şi un maimuţoi şi cânţi cântece vechi, ca să aduni ceva parale. Dar sunt sătul de mine, de viaţa pe care-o duc, de povara ce-o port în spinare...

Şi, rostind aceste cuvinte, bietul cocoşat aruncă o privire piezişă, ca şi cum ar fi vrut să atragă atenţia fetei asupra diformităţii lui.

— Ei, ei, n-ar trebui să fii atât de trist, când poţi sta printre cărţi, Solon! Doamne! Dac-aş putea măcar să şed şi eu la soare şi să citesc, ca tine, ce fericită aş fi! Dar e atât de obositor să mă târăsc pe străzi cu nenorocita aia de flaşnetă şi să întind mâna spre ferestrele caselor, când ştiu că-i supăr pe oameni cu cântecele mele; şi apoi copiii, care-i fac tot felul de farse răutăcioase bietului Falbala: îi aruncă bani înroşiţi în foc, ca să-şi frigă bietele lui mânuţe adunându-i... şi apoi, Solon, câteodată, pe stradă, mi-e tare frică de bărbaţi: îmi vorbesc şi mă privesc atât de ciudat! Aş prefera de-o mie de ori să şed şi să citesc în dugheană la tine.

— N-am decât cărţi desperecheate în prăvălie, răspunse cocoşatul. Şi poate că e drept să fie aşa; căci, la urma urmei, nici eu

---

8 Ţigan (lb. ital.).

însumi nu sunt altceva decât un volum desperecheat.

— Haide, nu fii trist, Solon. Şezi şi spune-mi o poveste. Am să-l aduc şi pe Falbala să te asculte.

Spunând acestea, se îndreptă spre un ungher al mansardei lugubre, şi se întoarse îndată ţinând în braţe un mic maimuţoi brazilian, o biată făptură blândă şi somnoroasă, ce părea că adormise de atâta plâns. Fata se aşeză pe scăunelul ei cu Falbala pe genunchi şi-i făcu lui Solon un semn din cap care voia să însemne: „Spune, te ascultăm".

— Aşadar, vrei să auzi o poveste, spuse cocoşatul cu un surâs melancolic. Bine, o să-ţi spun o poveste. Dar ce-o să zică tatăl tău dacă mă găseşte cu tine?

— Herr Hippe nu e tatăl meu, strigă Zonela cu indignare în glas. E un ţigan, şi eu ştiu că sunt un copil de furat; aş fugi în lume, dac-aş şti unde să fug. Crezi tu că s-ar purta cu mine aşa cum se poartă, dacă aş fi fata lui? Că m-ar pune să colind toată ziua străzile oraşului cu o flaşnetă şi cu o maimuţă (bietul Falbala mi-e totuşi drag…), că m-ar lăsa să locuiesc într-o mansardă şi că mi-ar da mai nimic de mâncare? Ştiu că nu sunt fiica lui, fiindcă mă urăşte.

— Ascultă povestea mea, Zonela; pe urmă, o să mai vorbim noi despre toate astea. Dă-mi voie să m-aşez la picioarele tale…

Şi, după ce se ghemui la picioarele fetei, începu astfel…

— Odinioară, într-un oraş mare aidoma New York-ului, trăia un biet cocoşat mic de stat. Avea o prăvălioară cu cărţi de ocazie şi câştiga doar atât cât să nu moară de foame, Uneori era foarte trist, căci nu cunoştea mai pe nimeni, şi cei pe care-i cunoştea nu-l iubeau. În copilărie trăise retras şi era bolnăvicios. Copiii de prin vecini nu voiau să se joace cu el, pentru că era altfel făcut decât dânşii, iar când trecea pe străzi, unii oameni îl priveau cu o expresie de milă, iar alţii îşi râdeau de el. Ah, Zonela, dac-ai şti câtă amărăciune era în sufletul lui când vedea oameni zdraveni şi femei frumoase trecând zi de zi pe lângă el, pe străzile metropolei. Cum îşi mai blestema soarta, când valurile de pompieri sprinteni, plesnind de sănătate şi de vitalitate, goneau, pe străzi, în sunetul clopotelor de alarmă!… Îi rămânea o singură mângâiere, o picătură de miere într-un ulcior de fiere, un strop atât de suav încât îi îndulcea tot amarul vieţii. Deşi Dumnezeu îi dăduse un trup diform, mintea sa era sănătoasă şi dreaptă. Astfel că bietul cocoşat se închidea în lumea cărţilor, care, deşi nu-i dăruia

fericire, îi făceau cel puţin mare plăcere. Prin ele trăia într-o lume de cavaleri curtenitori, de eroi romantici, de femei răpitor de frumoase; şi această societate era atât de bine crescută încât nimeni şi niciodată nu dădu atenţie bietei lui spinări cocârjate sau mersului său şontâc-şontâc. Cu vârsta, îi crescu pasiunea pentru cărţi. Obiceiurile lui studioase nu trecură neobservate; şi când cele două biete fiinţe cărora el le spunea tată şi mamă (şi care nu erau decât cu numele părinţii lui) muriră, un librar milostiv îi dărui un stoc de cărţi, destul de mare ca să-şi poarte deschide o prăvălioară. De atunci încolo, şedea toată ziua la soare, aşteptând clienţii ce veneau rar şi citind isprăvile oamenilor din trecut sau frumoasele cugetări ale poeţilor, care încălziseră milioane de inimi înaintea sa şi care îl umpleau şi pe el de acelaşi foc. Într-o zi, pe când citea o carte care, deşi foarte mică, îi părea destul de mare ca să nu mai ştie nimic altceva pe lume, auzi pe stradă o muzică. Îşi ridică privirea de pe paginile tipărite şi văzu o copilă cu ochi mari care cânta la flaşnetă, în timp ce-o maimuţă cerşea câte-un ban unei mulţimi de oameni fără treabă, care n-aveau în buzunar decât propriile lor mâini. Fata cânta plângând. Lacrimile ei curgeau ca un acompaniament mut la notele vesele ale polcii. Fata cu flaşneta avea întipărită pe faţă o expresie de mare tristeţe, şi maimuţa se molipsise parcă de aceeaşi tristeţe, căci ochii ei mari, negri, erau la fel de umezi. Sărmanului cocoşat i se făcu milă şi o chemă pe fată să-i dea un gologan – ba nu, dragă Zonela, o chemă pentru că voia să-i vorbească. Ea se apropie de el şi statură de vorbă. Fata veni şi a doua zi (căci descoperiseră că erau vecini), apoi şi a treia zi, apoi în toate celelalte zile. Se împrieteniră. Amândoi erau trişti şi singuratici, dar între ei era o deosebire: ea era frumoasă, iar el… el era cocoşat.

— Dar, Solon, exclama Zonela, noi ne-am întâlnit în exact aceleaşi împrejurări.

— Din clipa aceea, continuă Solon cu un surâs fugar, bietul infirm găsi că viaţa era numai muzică; i se păru că o armonie măreaţă îi umple universul. În scârţâitul roţilor de care ce transportau sacii de făină de pe cheiuri în depozite îi părea că descoperă melodii vesele. Simfonii triumfale se iscau pentru el din zgomotul surd al străzilor. Asemenea călătorului care, după ce-a străbătut un ţinut sterp fără să-l fi izbit pustietatea lui, îşi dă seama cu mai multă forţă de ea când pune piciorul pe câmpii rodnice care marchează sfârşitul călătoriei sale, cocoşatul, după ce admiră prospeţimea acelei flori de-abia deschise, îşi

privi pentru prima oară în faţă jalnica existenţă de până atunci. Dar nu zăbovi în trecut. Prezentul avea atâta farmec încât îi ocupa toate gândurile. Zonela, el era îndrăgostit de mica flaşnetară!

— Ce încântătoare poveste! exclamă Zonela cu o candoare fără margini, în timp ce-l pişcă pe Falbala, care se vedea că era gata să adoarmă din nou. Povestea ta se va preface într-o poveste de dragoste.

— Dar vezi, Zonela, el nu ştie dacă şi ea îl iubeşte. Uiţi că era diform.

— Fără-ndoială, răspunse fata cu o voce gravă, dar era bun. Deodată, faţa lui Solon se îmbujora ca de lumina zorilor. El întinse mâna, ca pentru a o apuca pe cea a Zonelei şi a o duce la inima lui; dar o inexplicabilă sfială îi tăie aviântul şi se mărgini să mângâie capul maimuţei: atunci Falbala întredeschise puţintel unul din ochii lui mari, bruni, şi văzând că cel ce-l mângâiase era Solon, închise la loc pleoapele şi reîncepu să viseze un oraş fără flaşnete şi în care monezile de bronz erau reci ca gheaţa.

— Era rând pe rând plin de nădejde şi înfricoşat, continuă Solon cu glas scăzut şi trist. Dar câteodată se simţea groaznic de nefericit, căci socotea cu neputinţă ca soarta să-i hărăzească fericirea de a fi iubit de fata aceea frumoasă şi fără prihană. Noaptea, în pat, în timp ce toată lumea dormea, el rămânea treaz ore întregi, privind cărţile vechi de pe rafturile ce se sprijineau de pereţi şi făcând tot felul de planuri, cum ar putea cuceri inima frumoasei sale. Într-o seară, pe când sta cufundat în gânduri, cu ochii ţintă la cotoarele mucede ale volumelor desperecheate, ce păreau a-l privi şi ele cu nostalgie, ca şi cum i-ar fi spus: „Şi noi suntem ca tine: aşteptăm să ne întregim”, i se păru că aude foşnetul unor foi de cărţi frunzărite. Apoi, una câte una, cărţile coborâră din rafturi pe podea, purtate parcă de nişte mâini nevăzute; copertele mâncate de viermi se deschiseră şi cocoşatul văzu ieşind dintre file o mulţime de fiinţe minuscule, care începuseră să danseze prin odaie. Fiecare din aceste făpturi semăna cu câte una din literele alfabetului. Un voinic înalt cu picioare lungi amintea de litera A; un altul pântecos şi cu capul enorm era aidoma lui B; un omuleţ ce privea în jos aducea cu litera Q, şi aşa mai departe cu toate celelalte litere. Aceşti spiriduşi (căci erau spiriduşi) se căţărară pe patul cocoşatului, se adunară pe perna lui ca un roi de albine. „Vino! îi strigară ei, te vom duce în ţara zânelor”. Zicând aşa, îl luară de mână şi el se trezi deodată într-un ţinut splendid, unde lumina nu venea de la soare, nici de la

lună, nici de la stele, ci plutea peste tot şi înăuntrul fiecărui lucru, ca şi cum ar fi fost văzduhul însuşi. De pretutindeni se auzeau melodii cântate de voci cu un timbru straniu. Peisajul nu avea o înfăţişare precisă. Solon privea armoniile vagi de culori care se întrepătrundeau în faţa ochilor săi şi avea senzaţia unei frumuseţi ce nu putea fi prinsă în cuvinte. Peste tot pluteau fiinţe strălucitoare ce se avântau în toate direcţiile acelui spaţiu luminos. Păsări nu erau, şi totuşi zburau ca păsările; de câte ori vreuna din ele trecea prin faţa lui, un straniu licăr de plăcere i se aprindea în creier, şi în aceeaşi clipă un glas lăuntric cânta parcă sub bolta frunţii sale un vers ce exprima o cugetare adâncă. În tot acest timp, spiriduşii nu încetaseră să danseze şi să zboare în jurul lui, căţărându-se pe cap şi pe umeri sau stând în echilibru pe vârful degetelor lui. „Unde mă aflu?" întrebă el în sfârşit. „A, Solon! murmurară ei cu un glas ce aducea cu sunetul unor clopoţei de argint sunând în depărtare, ţara aceasta n-are nume; dar cei pe care-i aducem aici, cei care păşesc pe pământul ei şi respiră aerul ei, care văd plutind peste tot şi peste toate lumina ei sclipitoare, aceia devin pentru totdeauna poeţi". Abia dacă au apucat să rostească aceste cuvinte, că s-au şi evaporat, şi cu ele pieri şi frumoasa şi nedefinita privelişte irizată de licărire şi scăldată în lumină… Cocoşatul se regăsi în odaia sa, unde lumina lunii tremura pe podele, unde cărţile prăfuite ce acopereau pereţii arătau mai întunecate şi mai mucede ca niciodată.

— Te-ai trădat! Ţi-ai spus pe nume: Solon, zise Zonela. Ăsta e un vis pe care l-ai visat?

— Nu ştiu, răspunse Solon. Dar din noaptea aceea am devenit poet.

— Poet? exclamă mica flaşnetară. Un adevărat poet care scrie versuri citite de toţi, şi pe buzele tuturor?

— Oamenii spun că sunt poet, răspunse Solon cu un zâmbet trist. Ei nu ştiu că mă cheamă Solon, fiindcă semnez cu un nume de împrumut; dar îmi laudă versurile şi-mi repetă cântecele. Cu toate acestea, Zonela, nici cântul nu-mi uşurează povara ce-o port în spinare.

— Dă-l încolo de gheb, zise Zonela, ridicându-se brusc. Tu eşti poet; şi asta nu ţi-e de-ajuns? Sunt atât de fericită că eşti poet, Solon! O să-mi citeşti ce-ai scris mai bun, nu-i aşa?

Cu un semn din cap, Solon îi făgădui.

— Dar nu mă-ntrebi, zise el, cine era fata pe care o iubea cocoşatul?

Zonela se făcu roşie la faţă. Se întoarse repede şi fugi într-un ungher întunecos al încăperii. După o clipă se înapoie, ducând în braţe o flaşnetă veche.

— Cântă, Solon, cântă! spuse ea. Sunt atât de fericita încât vreau să dansez. Falbala, vino să dansezi în cinstea poetului Solon!

Era o mărturie de dragoste. O flacără bruscă se aprinse deodată în privirea cocoşatului. El nu scoase niciun cuvânt, dar un surâs de triumf îi lumină faţa. Zonela, pe obrazul căreia mai stăruia încă o îmbujorare ca de asfinţit, îl apucă de lăbuţe pe lenevosul Falbala; Solon învârti manivela flaşnetei hodorogite, şi cântă o polcă pe atât de veselă pe cât îi îngăduia astma, iar fata şi maimuţoiul începură să se învârtească într-un dans fantastic. De-abia făcură câţiva paşi, când uşa se deschise şi silueta înaltă a Făcătorului de Minuni apăru în prag. Trăsăturile feţei sale erau schimonosite de mânie, iar şarpele negru ce-i fremăta deasupra buzei superioare părea gata să se năpustească asupra cocoşatului.

IV. MASACRUL ZBURĂTOARELOR

Cei patru ţigani ieşiră tiptil din prăvălia lui Herr Hippe şi se îndreptară cu paşi precauţi spre magazinul domnului Pippel. Golosh Street dormea. Nimic nu mişca în ulicioara murdară; doar un câine, cocoţat pe-un morman de gunoi, ronţăia cu furie un os, care-l supunea chinurilor lui Tantal, căci nu mai avea nici urmă de carne, chiar dacă aducea la gust cu ea. În timp ce ţiganii se strecurau furişându-se pe întuneric, aveau o înfăţişare sinistră de ucigaşi, care ar fi atras cu siguranţă luarea-aminte a sergentului din cartier, dacă acest eminent personaj n-ar fi fost tocmai atunci instalat confortabil în crâşma din vecinătate, „La curcubeu”, ascultând improvizaţiile domnului Harrisson, un cântăreţ plin de talent, care putea să improvizeze versuri pe orice subiect posibil sau imaginabil, în timp ce un italian cu faţa melancolică îl acompania la ghitară, înfăşurat într-o manta largă, şi care primea pentru asta de la patronul „Curcubeului” un dolar şi câteva grog-uri pe seară.

Prăvălia domnului Pippel nu se afla departe de aceea a Făcătorului de Minuni. În câteva clipe, cei patru ţigani ajunseră la uşa ei. Cu ajutorul unei chei pe care Herr Hippe o scoase din buzunar, se strecurară fără zgomot în antreu. Ajunşi acolo, Făcătorul de Minuni scoase de sub manta o lanternă oarbă, făcu puţină lumină în jur şi pătrunse cel dintâi în prăvălie; aceasta era despărţită de antreu doar

printr-o uşă cu geamuri, pe care Herr Hippe o deschise, aşa cum deschisese şi uşa dinspre stradă, cu o a doua cheie, pe care o scoase din buzunar. Odată intraţi în prăvălie, cei patru ţigani închiseră uşa în urma lor.

Înăuntru era un mic univers de păsări. Peste tot, în colivii mari şi mici, se puteau vedea gheme de pene multicolore stând într-un picior şi răsuflând liniştit. Nişte inseparabili[9] înghesuiţi unii într-alţii, cu capul ascuns sub aripă şi penele zburlite, păreau mici bucăţi de malachită; căldăraşi englezeşti, cu pieptul acoperit de puf roz, cu aripile sure şi capul negru; vrăbii de Java, grase, lucioase şi curate, trupiali[10] cu penajul atât de strălucitor şi de mândru încât ai fi spus că îmbrăcaseră celebra armură a Prinţului Negru, de culoarea jeurilor şi bogat încrustată cu aur; un cocoş sălbatic, adevărat bulgăr de foc roşu, care strălucea ca soarele în asfinţit; un campanero din Brazilia, alb ca zăpada, blajin şi tăcut: toate, laolaltă cu mulţimea umilă de cânepari, canari, prihori şi mierle americane, dormeau în pace, în coliviile lor, aşezate atât de aproape una de alta încât acopereau toţi pereţii.

— Ce vânat de soi! spuse domnul Kerplonne. Ei, ce straşnică luptă o să vedeam îndată!

— Aşadar, Pippel nu doarme în prăvălie, zise Oaksmith.

— Nu; locuieşte pe unul din bulevardele astea, răspunse madam Filomel. Alaltăseară a venit să-i ghicesc viitorul. Nu i-am spus, adăugă ea râzând, că-i vor vizita prăvălia nişte amatori de vânat atât de aleşi.

— Haidem, zise Făcătorul de Minuni, scoţând la iveală cutia lui cu figurine, pregăteşte sufletele, madam Filomel.

Chiar în clipa în care Făcătorul de Minuni rosti această frază, cei patru ţigani tresăriră, auzind o voce aspră foarte guturala ce venea dintr-un colţ al încăperii şi întreba: „Ce bei?" – întrebare ce vădea o lipsă obişnuită de temperanţă. Nici nu terminase bine fraza, că o a doua voce, mai groasă încă decât prima, răspunse din colţul opus al prăvăliei (o voce aspră şi atât de răguşită încât părea că iese dintr-un gâtlej sfâşiat şi ars de lava lichidă a nenumărate cârciumi): „Un grog cu rachiu".

---

[9] Soi de papagali ce trăiesc totdeauna perechi.

[10] Numiți aşa pentru că umblă întotdeauna în trupe.

— Hei, cine-i acolo? întrebă Herr Hippe, coborând glasul şi rotindu-şi lumina lanternei de jur-împrejurul prăvăliei.

Oaksmith îşi suflecă mânecile, ca şi cum s-ar fi pregătit de luptă; madam Filomel se strecură, sau mai curând se rostogoli, spre uşă; iar Kerplonne îşi vârî mâna în buzunar, ca pentru a se încredinţa că ochiul lui e tot acolo.

— Ce bei? croncăni din nou prima voce.

— Un grog de rachiu, replică imediat cea de-a doua voce.

După care, ca şi cum cei doi interlocutori s-ar fi înţeles de mai înainte, urmă un neîntrerupt schimb de invitaţii la băutură şi de acceptări, rostite cu o volubilitate de necrezut.

— Ce dracu' mai poate fi şi asta? spuse în şoaptă Făcătorul de Minuni, îndreptându-şi lumina lanternei într-o parte şi într-alta. A! sunt minoşii ăştia.

Cu aceste cuvinte, se opri sub una din coliviile de răchită, atârnate foarte sus, şi ridică lanterna peste capul lui, să poată vedea mai bine. Făptura ospitalieră care, cu vocea ei aspră, îl poftise de-atâtea ori să bea, se afla în acea colivie. Era o pasăre mare, un minos care stătea acum pe stinghie, cu ciocul portocaliu rezemat uşor pe umăr, fixându-l cu ochiul alb şi viclean pe Făcătorul de Minuni. Vocea care-i răspunse era a altei păsări, ghemuite într-un ungher întunecos, într-o colivie asemănătoare, şi care, şi ea, privea cu atenţie la Făcătorul de Minuni…

— Ce bei? repetă pasărea, fixându-l pe Herr Hippe cu celălalt ochi.

— *Mon Dieu!*[11] ce pasăre! exclamă franţuzul. Zău, mai multă politeţe nici că se poate.

— Nu ştiu ce-am să beau, zise Hippe, ca şi cum ar fi dat răspunsul. Dar ştiu ce-ai să încasezi tu, beţivanule! Filomel, deschide coliviile şi dă-mi sticla.

Filomel deschise, una după alta, coliviile fără număr, trezindu-i din somn pe locatarii lor cu pene, care-şi deschiseră ciocul, îşi întinseră labele, privind uluite lanterna şi musafirii nocturni.

Între timp, Făcătorul de Minuni făcuse din nou nişte manevre misterioase cu sticla neagră, şi figurinele ieşiră buluc din cutia lor, cu

---

[11] Dumnezule ! (în fr. în original).

spada sau pumnalul în mână, cu o strălucire sălbatică în ochii lor negri şi dezvelindu-şi dinţii albi. Micile făpturi păreau că simt apropierea prăzii. Ţiganii, grămădiţi în mijlocul prăvăliei, urmăreau cu o privire lacomă cum se îndreaptă liliputanii în grupuri compacte spre pereţi, şi cum încep să se caţere din colivie în colivie. Peste puţin se auziră puternice bătăi din aripi şi slabe piuituri deznădăjduite răsunară din toate părţile, în toate sau aproape toate coliviile, câte-o păpuşă sălbatică îşi împlântă cu sete spada sau pumnalul în trupul nefericitei păsări.

Ai fi zis că e legenda antică a bătăliei dintre Cocori şi Pigmei. Bieţii inseparabili zăceau în fundul coliviei cu penetul de smarald înmuiat în sângele ce li se scursese din inimă, alături în moarte ca şi în viaţă. Canarii îşi dădeau ultima suflare, în timp ce apa din lighenaşul lor se colora în roşu. Pieptul căldăraşilor se împodobea cu o purpură ce nu mai era cea firească. Mierla americană, zăcând pe spate, dădea spasmodic din labe, în ultimele spasme ale agoniei. O spadă minusculă îi străpunsese gâtlejul din care altă dată ieşea glasul său melodios, dar din care acum picurau stropi stacojii. Păpuşile se purtau fără milă. Pe feţe li se citea o sălbăticie mai cumplită ca niciodată, în timp ce treceau dintr-o colivie într-alta, masacrând cu o furie ce nu putea fi potolită, în curând fâlfâitul de aripi slăbi şi se rări, piuiturile deznădăjduite amuţiră, în fiecare colivie zăcea câte-un cântăreţ asasinat, care n-avea să mai cânte niciodată. Totuşi, două colivii atârnate foarte sus erau încă neatinse: în fiecare din ele sclipea o pereche de ochi albi, furioşi, şi un cioc portocaliu, tare ca oţelul, îndreptat ameninţător în jos. Cu spadele încă şiroind de sânge cald, micii asasini se împărţiră în două grupe şi se căţărară pe colivii, până ce ajunseră la uşiţele minoşilor. Cel dintâi îi văzuse venind: ascultase atent agonia tovarăşilor săi şi adulmeca în aer ceva neliniştitor. Sta drept, în faţa barbacanei castelului său, gata să-i întâmpine pe asediatori cu ciocul său formidabil întins înainte ca o lance. Păpuşile se repeziră curajoase la asalt. Pasărea croncăni: „Ce bei?” cu voce groasă, şi dintr-o singură lovitură de cioc, semăna dezordine în rândurile duşmanilor, dintre care câţiva căzură pe podea, unde rămaseră nemişcaţi, cu membrele zdrobite. Dar micile automate erau foarte viteze; îşi strânseră iarăşi rândurile şi reîncepură asaltul. Din nou străluciră ochii albi, din nou ciocul portocaliu semăna dezordine şi moarte. Totul părea că merge cum nu se poate mai bine, când pasărea fu atacată brusc, pe la spate,

de două automate perfide, care se strecuraseră printre zăbrelele coliviei. Iute ca fulgerul, minosul se întoarse ca să respingă atacul, dar era prea târziu: două ace subţiri de oţel tremurând i se înfipseră în trup şi se prăvăli într-un colţ al coliviei; un fior lung îl scutură din creştet până în vârful aripilor; mai deschise o dată ciocul ca pentru a trage aer în piept, apoi, zburlindu-şi într-un spasm toate penele, croncăni cu o voce slabă scurta sa frază: „Ce bei?". Îndată, din celălalt colţ al încăperii se auzi răspunsul obişnuit, încă şi mai slab decât întrebarea, un simplu gâlgâit ale cărui cuvinte abia se puteau descifra: „Grog cu rachiu". Apoi – tăcere. Păsările muriseră.

— Ştiu să verse sângele ca nişte creştini, zise Făcătorul de Minuni, privind cu duioşie păpuşile. Or să fie nişte asasini grozavi.

V. PRIZONIER

Herr Hippe sta în uşă, cu sprâncenele încruntate, cu un aer ameninţător. Ochii ai fi zis că-l ard pe sărmanul cocoşat, al cărui corp slăbănog se strângea în el, gheboşându-se mai mult sub focul acestei priviri funeste şi scânteietoare, în vreme ce capul se înălţa curajos, parc-ar fi vrut să compenseze bicisnicia trupului. Atitudinea amintea pe aceea a şarpelui: trupul subţire şi mlădios, capul însă înălţat şi ameninţător. Cât despre Zonela, ea rămăsese încremenită în poziţia în care fusese surprinsă: nimfă de marmură colorată executând o mişcare de dans; sprinteneală paralizată; elasticitate împietrită.

Falbala, mirat de această schimbare bruscă, şi simţind, cu misterioasa iuţeală instinctivă a animalelor, caracterul enigmatic al situaţiei, îşi plimba privirea melancolică şi rugătoare asupra celor trei personaje încremenite, parcă le-ar fi rugat să lumineze cât mai degrabă cu putinţă umila sa inteligenţă. (Să mă ierte naturaliştii că folosesc cuvântul „inteligenţă" în legătură cu o maimuţă.) Neprimind lămurirea cerută, îşi reluă obiceiurile, aşa cum fac toate animalele dresate; cu alte cuvinte, îşi închipui că această apariţie neaşteptată şi tabloul dramatic ce-i urmase erau în legătură cu propria sa meserie. De aceea, lăsă mâna Zonelei şi se îndreptă cu paşi de catifea spre silueta ameninţătoare a Făcătorului de Minuni, întinzându-şi umil lăbuţa, pentru a primi, ca de obicei, o monedă. Singurul gând ce se încuibase în capul acestei fiinţe fără minte era să ceară de pomană. Dar am văzut şi alte fiinţe, ce pretindeau că au minte, care ar fi fost grozav de indignate dacă li s-ar fi tăgăduit dreptul la nemurire, şi care cereau totuşi de pomană, ca şi cum cerşetoria ar fi fost păcatul originar de care nu-i

izbăvise nici botezul. Totuşi, sunt gata să recunosc acestor bandiţi ai Ordinului Carităţii meritul de a cunoaşte cele mai bune căi ducând la izvoarele cele mai bogate ale generozităţii; şi prin aceasta ele se deosebeau de Falbala, care, nefiind în stare să raţioneze şi să facă vreo deosebire, cerea de pomană primei fiinţe din apropiere. Fallbala, dat fiind intelectul său inferior celui ăl mai sus pomeniţilor Fraţi Cerşetori12, primea mai multe lovituri de picior decât parale – o regulă generală, confirmată şi atunci când întinse mâna către Făcătorul de Minuni. Acesta, în adevăr, drept răspuns la rugămintea mânuţii întinse, îi trase maimuţei un picior care avu un efect îndoit, o lovitură la puterea a doua, când piciorul atinse obiectul, dar înmulţită cu patru, atunci când piciorul se ridică într-atât încât făcu un unghi de 45° cu şira spinării. Piciorul lung şi muşchiulos îl lovi pe animalul fragil în mijlocul trupului său brun şi păros atât de tare încât se îndoi, ajungând să semene cu o mănuşă de blană, şi zbură prin aer tocmai în celălalt capăt al odăii, unde căzu într-un ungher, moale şi fără suflare.

Răzbunarea lui Herr Hippe împotriva maimuţei Falbala servi de supapă de siguranţă mâniei sale, şi el îşi recăpăta graiul. „Cine eşti?" îl întrebă pe cocoşat cu un glas şuierător; şi, auzind această chintesenţă de şuier, ai fi putut într-adevăr crede că provenea de la şarpele negru încolăcit pe buza superioară a lui Hippe.

— Cine eşti? Câine schilod, cine eşti? Ce cauţi aici?

— Mă cheamă Solon, răspunse cocoşatul, ţinând sus capul, cu curaj, în timp ce trupul său slăbănog şi înfricoşat tremura şi se retrăgea într-un ungher.

— Aşadar faci în lipsa mea vizite fetei mele, în toiul nopţii? continuă Făcătorul de Minuni pe-un ton sarcastic (şi vorbele îi cădeau ca nişte picături de venin din gura deasupra căreia şarpele negru îşi încolăcea inelele). Eşti un crai curajos, zău aşa! De unde ai câştigat acest Ordin al Blestemului divin care-ţi împodobeşte umerii? Presupun că femeile întorc capul după tine pe stradă să te mai vadă o dată, nu-i aşa? Se dau în vânt după corpul tău perfect proporţionat, după membrele tale graţioase, după gâtul tău subţire ca o tulpină de lotus! Creştin schilod, cuceritor plin de eleganţă, ce cauţi în odaia fetei mele?

---

12 în original: „Alsatians". „Alsatia" era numele unei mănăstiri a Călugărilor Albi din Londra; «Alsatians» erau călugării.

Vi-l puteţi imagina pe Jupiter, a cărui mânie şi forţă sunt nemărginite, gata să prăvale cu puternica lui mână munte după munte peste nefericitul Encelade care se zbate în zadar? Vi-l puteţi închipui pe Titan intrând tot mai mult în pământ, strivit, agonizând, în timp ce, de sub munţii Pelion şi Ossa, grămădiţi unul peste altul, abia i se mai vede un cap uriaş şi doi ochi scânteietori, ca nişte fulgere de sfidare a duşmanului divin, deşi moartea i se şi strecoară în toate vinele? Aşa arătau Solon şi Herr Hippe: proporţiile erau desigur reduse, dar acţiunea semăna întru totul. Trupul plăpând al lui Solon părea că se cufundă şi dispare în neant, sub sarcasmele oribile cu care îl copleşea duşmanul, dar fruntea lui înaltă şi curajoasă, privirea neînduplecată, opuneau o rezistenţă magnetică.

Deodată, sărmanul cocoşat simţi că-l apucă cineva de braţ. Un fior îl străbătu din creştet până-n tălpi. Se simţi înconjurat de-o atmosferă caldă, parfumată şi înviorătoare. I se păru că cineva îi alină durerea, înfăşurându-l în bandaje invizibile ce-i dădeau o forţă stranie. Picioarele lui fără vlagă se înzdrăveniră, braţele îşi recăpătară vigoarea. Foarte mirat, privi împrejur şi văzu că Zonela îi cuprinsese cu braţele albe şi pline umerii cocârjaţi! Toată iubirea din lume ardea în ochii ei mari, strălucitori şi blânzi. Atunci cunoscu poetul forţa cea mare, sprijinul cel mare al dragostei. El se ridică, plin de curaj.

— Îţi poţi bate joc de trupul meu nefericit, strigă el cu o voce puternică şi vibrantă, întinzând un braţ lung, cu arătătorul slab, spre Făcătorul de Minuni, ca şi cum ar fi vrut să-l tragă în ţeapă ca pe un cărăbuş cu un bold. Umileşte-mă, dacă poţi. Puţin îmi pasă, eşti un mizerabil; eu sunt un om cinstit şi curat. Fata asta nu e fiica dumitale. Arăţi ca vrăjitorul din basmele cu zâne care pun în lanţuri frumuseţea şi castitatea cu vrăjitoriile lor drăceşti. Nu suntem de dumneata, Herr Hippe. Se spun multe pe seama dumitale în cartier: oamenii spun că, atunci când treci, simt plutind o miasmă răufăcătoare peste casele lor. Dumneata o chinuieşti pe fată. Eşti tiranul ei. O urăşti. Eu, eu nu sunt decât un schilod. Soarta mi-a pus pe umeri ghebul ăsta. Nu face nimic. Cămilei, salvarea copiilor deşertului, i-a fost hărăzită cocoaşa pentru a putea duce mai bine povara umană. Copila asta care n-are cămin, cum n-are casă nici arabul nomad, e povara ce mi-a fost hărăzită mie, şi, dacă vrea Dumnezeu, o voi purta în spinare, aşa cocoşat cum sunt. Am venit aici pentru că o iubesc – şi pentru că mă iubeşte. N-ai niciun drept asupra ei; de aceea o să o răpesc.

Iute ca fulgerul, Făcătorul de Minuni făcu câţiva paşi înainte şi puse mâna pe bietul schilod, ce fremăta încă de furie. Îl apucă cu mâinile lui muşchiuloase şi-l ţinu sus în aer, cum apuci un căţel, îl ţinu în vârful braţelor pe omuleţul care gâfâia şi nu avea puterea să se apere; în timp ce Zonela, galbenă la faţă, cu răsuflarea tăiată, se aruncase în genunchi cerşind îndurare.

— După moarte scheletul dumitale va interesa pe oamenii de ştiinţă, domnule Solon, zise Făcătorul de Minuni. Dar înainte de a avea plăcere să te prefac în piesă anatomică, ceea ce nu mă voi abţine să fac, ţin să te felicit pentru puterea dumitale de pătrundere sau pentru izvoarele dumitale de informaţie, căci nu ştiu dacă ceea ce ştii ai aflat graţie investigaţiilor propriei dumitale minţi, sau de la alţii. Ai perfectă dreptate să spui că această încântătoare făptură care, zi de zi, bate străzile cu o flaşnetă şi o maimuţă – din păcate, aceasta din urmă e indispusă în momentul de faţă – expusă la glumele insultătoare ale unor puşti grosolani şi bărbaţi stricaţi – ai toată dreptatea, domnule, să spui că nu e fata mea. Într-adevăr, e fata unui nobil ungur care a avut ghinionul să mă supere. Rod diform al unui pântec creştin!… Află că am avut şi eu cândva un fiu. Un fiu ce nu-ţi semăna de loc, vlăstar noduros şi putred ce eşti! Era un băieţandru înalt şi mândru, cum e firesc să fie un urmaş al faraonilor – un băieţandru care dansa cu aceeaşi graţie sprintenă cu care dansează, în sandale de aur, vara, soarele pe valuri. Era virtuos şi bun; fiind de viţă nobilă şi trăind într-o ţară unde rangul său, deşi ţigan, era recunoscut de toţi, era adesea oaspetele mai-marilor de prin partea locului, într-o zi cunoscu un blestemat de ungur, un beţivan ahtiat de acel sânge diavolesc căruia îi spuneţi rachiu. Până atunci copilul meu fusese ferit de această adevărată năpastă a neamului nostru. Bea vin nobil, pentru că sufletul soarelui, străbunul nostru, palpită în şuvoaiele sale împurpurate. Dar niciun strop de rachiu (care e un vindecăzut şi blestemat, aşa cum diavolii sunt îngeri decăzuţi şi blestemaţi) nu umezise buzele lui până în ceasul nefericit când se lăsă ispitit de acel porc de câine; din acea clipă, viaţa lui n-a mai fost decât o orgie de foc ce nu avea să se stingă decât în valurile negre ale morţii. Am jurat atunci să mă răzbun pe cel care pricinuise pieirea copilului meu şi m-am ţinut de cuvânt. L-am lăsat şi eu fără copil: n-am pus la cale moartea fiicei lui, dar i-am stricat viaţa; am cufundat-o în sărăcie şi mizerie, şi azi (binecuvântate fie legiunile Infernului) am descoperit un nou mijloc să-i torturez inima. Spera să-şi

îndulcească viaţa cu un pic de dragoste! A! încântătoarea tânără epicuriană! O să aibă parte de amorezul ei diform, nu? O, da! o să aibă parte de el, rece, ţeapăn, livid, şi cu umerii striviţi de acea cocoaşă mare, neagră şi grea, pe care nicio spinare, oricât de largă, n-o poate purta nepedepsită: Moartea!

Era ceva atât de înfricoşător şi drăcesc în cele ce spunea şi în felul cum le rostea încât Zonela căzu în nesimţire şi deveni aidoma unei statui, ai cărei ochi ar fi rămas aţintiţi asupra feţei sălbatice şi crude a Făcătorului de Minuni. Cât despre Solon, el era paralizat de strânsoarea duşmanului său. Auzise tot, dar nu putea răspunde. Ochii lui mari, holbaţi de groază, răsfrângeau un chin fără margini.

Abia sfârşise de vorbit, şi ţiganul scoase din buzunar un ghem lung de sfoară, o sfoară din care se împletesc bicele, cu care înfăşură trupul infirmului, prinzându-l într-o reţea inextricabilă. Firul subţire trecu de o mie de ori peste membrele neputincioase ale bietului cocoşat; când termină operaţia, părea strâns din creştet până-n călcâie în ochiurile unei plase neobişnuit de ingenioase.

— Şi acum, frumosule crai cocârjat, zise Herr Hippe rânjind şi luându-l pe Solon pe umeri aşa cum îşi duce un pescar plasa plină de peşti, o să te vârâm într-o cuşcă până când o să ţi se termine sicriaşul. Deocamdată, pe iubita ta cerşetoare o s-o ţinem sub cheie, ca să aibă timp să jelească după pofta inimii sfârşitul tău timpuriu.

Zicând acestea, ieşi din odaie, luându-şi prizonierul, şi închise uşa cu grijă în urma lui, învârtind de două ori cheia în broască.

După plecarea sa, Zonela îşi reveni în simţiri şi, scoţând un strigăt de spaimă, se aruncă asupra trupului fără suflare al maimuţei Falbala.

VI. OTRAVA

Era în ajun de Anul Nou; bătuseră unsprezece ceasuri. În toată ţara noastră mare şi în fiecare oraş mare, căpşoare cârlionţate odihneau pe pernele albe, visând că vine darnicul sfânt Nicolae. Nenumăraţi ciorapi atârnau de picioarele a nenumărate paturi. Viziuni de jucării magnifice defilând în cortegii minunate prin mii de camere cu lumină dulce, făcând astfel să bată mai repede milioane de inimioare de copii adormiţi. O, ce jucării divine contemplau băieţii şi fetele în timpul acestei nopţi! Trăsuri colorate, ale căror roţi muzicale făceau să răsune o armonie mai încântătoare decât armonia sferelor. Omuleţi cilindrici şi sprinteni ieşind pe neaşteptate din cutiile aparent

banale în care se găseau, cu obrajii rumeni şi barbete care le dădeau un aer de ferocitate supranaturală. Minunate turme de oi cu lâna tot atât de imposibil de găsit ca aceea pe care plecase s-o cucerească Iason; animale ce nu erau atrase de apă sau de iarbă, şi nici atinse de beteşuguri sau boli. Cai cu pielea tărcată uluitor de regulat, prevăzuţi cu cele mai ingenioase mijloace de locomoţie. Străini svelţi, îmbrăcaţi cu tunici foarte scurte, petrecându-şi timpul rostogoliodu-se pe-o scară foarte dreaptă, la picioarele căreia cădeau întinşi, istoviţi, cu membrele parcă scoase din încheieturi, până când erau puşi din nou pe treapta de sus, de unde reîncepeau a se rostogoli, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Lebede maiestuoase care aduceau puţin cu struţii, căci înotau fără încetare, urmărind o bucată de fier aflată în faţa lor, ca şi cum ar fi avut mare poftă să înfulece metalul. Ogrăzi pline de cocoşi cu coada întoarsă în sens nepotrivit – uşoară imperfecţie compensată din plin de mărimea şi strălucirea crestei stacojii, pe care Providenţa o destinase, după cum se va vedea mai departe, spre a servi la ştersul prafului. Pere, care, duse la buzele copiilor, scoteau sunete melodioase şi încântătoare. Regimente de soldaţi ce făceau manevre precise dar limitate pe câmpuri de bătaie ce se lărgeau sau se îngustau. Toate aceste obiecte, idealizate, transfigurate, scăldate în lumina şi în văzduhul atotputernic din ţara visurilor, mii de copii adormiţi le-au văzut în noaptea de ajun a Anului Nou, de care vă vorbesc.

În cursul acestei nopţi, când Timpul se pregătea să-şi schimbe faţa şi să întinerească mai daurit şi mai strălucitor ca niciodată; când, în vastele încăperi ale universului, se făceau pregătirile ne-zgomotoase şi inevitabile pentru naşterea miraculoasă a Noului An; când rouă mistică se distila pentru botezul lui şi când instrumentele mistice se acordau în spaţii spre a-i ura bun-venit: în cursul acestei nopţi solemne, Făcătorul de Minuni şi cei trei cârdaşi ai săi ţineau un conciliabul secret în micul salon al lui Herr Hippe.

Un foc de iad ardea în cămin. Pe o masă, aflată în mijlocul camerei, se găsea o cană uriaşă cu vin de Porto, care strălucea, la lumina flăcărilor ce luminau odaia, ca o carafă de foc purpuriu. Grămădite peste tot, inerte, dar cu aceeaşi expresie de cruzime întipărită pe obraz, zăceau miriade de păpuşi, strângând în mâini armele lor minuscule. Făcătorul de Minuni ţinea în mână o mică ceaşcă de argint, plină cu o substanţă verde, lichidă, pe care o aplica uşurel, cu ajutorul unei pensule din păr de cămila, pe vârfurile spadelor şi

pumnalelor. Un zâmbet oribil juca pe obrazul lui gălbui – un zâmbet tot atât de malefic ca lumina palidă ce pluteşte deasupra cimitirelor cu miasme otrăvitoare.

— Fraţilor, să bem zdravăn, exclamă el, oprindu-se o clipă din strania operaţie de ungere, ca să ducă la gură un pahar mare plin cu băutura scânteietoare. Să bem pentru apropiatul nostru triumf. Sămânţă fină a Morţii, năvalnic uragan ce răpeşti pe aripile tale Viaţa, baros uriaş care striveşti sub greutatea ta creierul, inima şi arterele – beau în sănătatea ta!

— E o infuzie grozavă, duce Balthazar, zise madam Filomel, care clătina din cap, pe fotoliul ei, sorbindu-şi vinul cu înghiţituri mari. De unde-l ai?

— Otrava, zise Făcătorul de Minuni, după ce mai bău un pahar plin, se prepară în tăcerea şi taina pădurilor sălbatice din Guyana. Un singur trib de indieni, indienii Macouşi, îi cunoaşte secretul. E fiartă pe foc de lemne din soiuri rare, şi cel ce-o fabrică moare în timpul operaţiei. Locul unde se prepară e socotit blestemat şi nimeni nu se poate apropţia de el pe cel puţin o milă împrejur. Demoni plutesc deasupra căldării în care fierbe, şi păsările care zboară sus în văzduh, dacă inspiră cel mai slab abur emanat din căldare, cad moarte la pământ.

— Aşadar, ucide repede, nu? întrebă fabricantul de ochi artificiali, în timp ce propriii lui ochi străluceau de-o lumină sinistră din pricina vinului băut, ca şi cum şi ei ar fi fost de-abia ieşiţi din fabrica lui, netulburaţi încă de uz.

— Mă întrebi dacă ucide! zise Făcătorul de Minuni pe-un ton batjocoritor. Mai repede şi mai tare ca fulgerul. Dar o s-o încercăm înainte de-a ne trimite armata asupra oraşului blestemat. O să vedeţi un nenorocit murind ca lovit de-o bucată aprinsa ruptă din soare.

— Vorbeşti de Solon? întrebară Oaksmith şi ghicitoarea într-un glas.

— Cum? Tânărul cu prăvălia de cărţi vechi? zise Kerplonne. Foarte bine. O să învăţăm ceva din agonia lui.

— Da! de Solon vorbesc! răspunse Herr Hippe fioros. Îl urăsc, şi-o să moară de moartea asta cumplită. Ohoho! o să vedeţi voi cum o să se năpustească asupra lui omuleţii noştri, când or să intre în ei miraculoasele suflete ucigaşe, iar eu o să-l predau pe Solon legat fedeleş şi neputincios! Cum o să-l împungă în mii de locuri cu armele

lor veninoase, până ce pielea are să se facă vânătă, violetă, purpurie, până ce otrava îi va umfla trupul încât nu se va mai deosebi cocoaşa de cărnurile sale diforme. Aude fiecare cuvânt pe care-l rostesc. E în iatacul vecin şi ascultă ce spun. Ce bine s-o fi simţind! Ce râuri de sudoare îi vor fi curgând pe frunte! Cum o mai fi încercând să se dezlege, cum o fi blestemând cerul şi pământul, văzând că nu izbuteşte! Ei, frumosule amorez al Zonelei, ce-o să te mai sărute ea când o să ai obrazul livid şi trupul umflat! Fraţilor, să bem şi iar să bem. Ţine, Oaksmith, ia – şi dumneata Filomel – şi să terminăm odată unsul spadelor. Vinul ăsta e minunat! Bine-i să ai un vin bun să bei, şi otravă bună să ucizi!

Şi, zicând acestea, Făcătorul de Minuni reîncepu să bea şi să vopsească pe rând cu pensula spadele păpuşilor.

Cârdaşii lui se grăbiră să-i urmeze pilda. Cele patru chipuri pe care era întipărită cruzimea, miriadele de feţe minuscule, nu mai puţin crude, atmosfera supranaturală din cameră, lumina roşie şi morbidă a focului, lipsa de grijă şi lăcomia cu care ciudaţii ortaci îşi beau vinul cu reflexe stacojii: toate acestea alcătuiau un tablou înfricoşător.

Otrăvitorii îşi văzură grăbiţi de lucru, în timp ce vinul aluneca tot atât de repede pe gâtlejurile lor. Obrajii li se roşeau tot mai mult, din clipă în clipă; ochii li se rostogoleau în orbite, ca nişte mingi de foc; părul le era jilav şi răvăşit. Bătrâna ghicitoare se legăna în fotoliu, ca figurinele de ghips fără picioare, ce se leagănă de fundul lor convex de plumb! Toţi patru începură să îngaime fraze fără şir, să arunce vorbe murdare, ungând mai departe spadele cu otravă.

— Văd chipuri a milioane de tinere cadavre, zise Herr Hippe, privind cu ochii umezi cocoloşul de argint pe care-l conţinea otrava Macouchaş. Toţi tineri, toţi creştini; şi-i văd pe micii noştri omuleţi care nu încetează să danseze şi să lovească. Filomel, hai, Filomel!

— Ce este, mare duce? întrebă, cu o mişcare bruscă, bătrâna, care era gata să-nceapă a sforăi.

— Unde e sticla cu suflete?

— În buzunarul meu drept, Herr Hippe.

Ea se pipăi, ca să se încredinţeze că sticla era acolo. O scoase pe jumătate din buzunar şi apoi o vârî la loc; dar sticla nu mai intră toată înăuntru. Oprită de nu ştiu ce piedică, rămase agăţată de marginea buzunarului, legănându-se, în timp ce mătăhăloasa ghicitoare, beată, se clătina şi ea, înainte şi înapoi, încercând să-şi regăsească echilibrul.

— E în regulă, zise Herr Hippe. E perfect! Să bem.

Întinse mâna să-şi ia paharul, apoi, după un suspin slab, se prăbuşi pe masă, doborât de somnul brutal al beţiei. Oaksmith se răsturnă îndată pe spătarul scaunului lui, suflând din greu. Peste puţin, şi Kerplonne făcu la fel. Sforăitul zgomotos al Filomelei dovedea că adormise şi ea; dar fotoliul ei continua să se legene, iar sticla cu suflete îi atârna pe marginea buzunarului.

VII. SUFLETELE SCAPĂ DIN STICLĂ

Era adevărat că Solon auzise toată cuvântarea diabolică a Făcătorului de Minuni. Nu ştia câte zile stătuse închis în acel iatac întunecos, prins în ochiurile groaznicei plase; dar simţea că ultimul lui ceas sunase. Era istovit de sforţările zadarnice făcute pentru a se dezlega. Uşa închisorii sale se deschidea o dată pe zi pentru ca Herr Hippe să-i arunce o coajă de pâine şi o ceaşcă cu apă. Şi îi era tare greu să se sature cu o masă atât de săracă, dar oricât de grea i-ar fi fost viaţa aşa, era totuşi preferabilă morţii cumplite ce-l aştepta în curând şi a cărei perspectivă îi umplea creierii de groază. Şi unde era Zonela? Pentru ce nu-i venea în ajutor? Poate că era moartă?… Bezna ce domnea în carcera lui îl umplea şi ea de spaimă. Noaptea, când strălucea luna, o lumină slabă intra printr-o crăpătură din partea de sus a peretelui; afară de asta, mai era o singură gaură într-un perete, prin care trecuse cândva un burlan de sobă. Chiar dezlegat, n-ar fi avut decât o slabă nădejde de a evada; aşa însă, legat cobză cum era, în acea reţea nemiloasă, ce-ar fi putut face? Se răsucea pe podea, gemând şi zgâriind scândurile cu mâinile, care erau libere doar de la încheieturi în jos; tot restul trupului îi era strâns înfăşat ca unui prunc indian. Numai mândria îl împiedică să ţipe când, în ajunul Anului Nou, auzise pe diabolicul Herr Hippe expunând planul asasinării lui.

Pe când scrâşnea din dinţi şi gemea de spaima în întuneric, auzi un zgomot slab deasupra capului său. Apoi i se păru că zăreşte ceva ce coboară din tavan şi se aşază încet pe podea, se cutremură de groază. Să fi fost vreo nouă tortură născocită de Făcătorul de Minuni? După o clipă simţi târându-se pe trupul lui un animal mic şi o labă netedă ca mătasea ce-i mângâia cu sfială obrazul. Inima îi tresări de bucurie.

— E Falbala! exclamă el. Zonela mi-a trimis-o. A trecut prin gaura burlanului.

Era într-adevăr Falbala, care coborâse prin strâmta deschidere pe unde niciun om nu s-ar fi putut strecura. Venise să aducă mângâiere

bietului întemniţat. Maimuţa se ghemui la pieptul cocoşatului şi Solon simţi că un obiect tare şi rece atârnă de gâtul animalului.

Îl pipăi şi văzu că e ceva tăios. La lumina slabă ce străbătea prin crăpătura de sus a zidului îşi dădu seama că e un cuţit atârnat de-o sfoară. Tot sângele începu să-i alerge prin vine la vederea acestei bucăţi de oţel ruginit, care-i aducea libertatea şi viaţa! Cu mâinile legate, desprinse arma trimisă de Providenţă; cu câteva mişcări iuţi, tăie ingenioasa plasă care-i strângea membrele, şi peste puţin era liber! – frânt, leşinat de foame, dar liber! – liber să se mişte, să lupte, să moară poate în luptă, dar să moară liber. Fugi la uşă. Zăvorul nu era prea solid, căci Făcătorul de Minuni se bizuise mai mult pe tăria funiilor decât pe a zidurilor închisorii; trase de câteva ori şi uşa se deschise. Se aventură cu băgare de seamă în întuneric, ducându-l pe umăr pe Falbala, care-şi lipea botul rece de obrazul cocoşatului. Abia făcuse câţiva paşi, când o mână tremurătoare îi apucă mâna; o clipă mai târziu, Zonela, cu inima bătând tare, îi căzu la piept. O sărutare lungă, o îmbrăţişare fierbinte şi se îndreptară amândoi tiptil spre uşa odăii unde dormeau cei patru ţigani. Domnea tăcere; nu se auzea decât răsuflarea grea a celor ce dormeau şi legănarea monotonă a fotoliului în care dormea Filomel. Solon se aplecă şi, în timp ce privea prin gaura cheii pe unde se strecura în culoar un fir de lumină roşie, zdrobi sub picior ceva sfărâmicios ce zăcea drept în faţa porţii; în aceeaşi clipă, un urlet de durere răsună dinăuntrul odăii. Solon tresări; nu putea şti că prefăcuse în ţăndări ochiul artificial al domnului Kerplonne şi că proprietarul lui, deşi cufundat în somnul beţiei, simţise o durere ascuţită străbătându-i creierii.

Cât timp s-a uitat Solon prin gaura cheii nimic n-a mişcat în salon. Dar după câteva secunde, fotoliul ghicitoarei se aplecă brusc; sticla neagră, care ieşise pe jumătate din buzunarul ei larg, alunecă şi căzu pe podea, spărgându-se în mii de ţăndări.

Atunci se produse un spectacol uluitor. Miriadele de păpuşi înarmate care zăceau grămadă pe podea se însufleţiră brusc. Se ridicară, membrele lor minuscule începură a se mişca, ochii lor negri străluciră plini de furie, spadele lor ridicate scânteiară peste tot. Sufletele scelerate ce stătuseră închise în sticlă îşi începură opera… Asemenea liliputanilor ce l-au găsit dormind pe uriaşul Gulliver, păpuşile de lemn se urcară ciorchine pe piepturilor celor patru ţigani. La fiecare pas ce-l făceau, îşi înfigeau spadele şi pumnalele în carnea

creatorilor lor. Misiunea lor era să lovească şi să ucidă: loveau şi ucideau cu o furie de necrezut. Se adunau în ciorchini pe obrajii şi pe gâtul mușchiulos al Făcătorului de Minuni, străpungându-i pielea gălbuie cu lamele lor otrăvite. Pe corpul mătăhălos al Filomelei mişunau asasini minusculi. Trupul uscăţiv al domnului Kerplonne era negru de batalioanele de luptători. Aceştia acopereau şi membrele lungi ale lui Oaksmith ca un roi de insecte.

Înţepăturile de ace nu treziră la început victimele adormite, doborâte de aburii vinului. Dar otrava rapidă şi mortală cu care fuseseră unse armele începu să lucreze. Herr Hippe fu cel dintâi care-şi veni în fire şi, sărind în picioare, văzu că o armată de pitici se agaţă de mâinile şi hainele lui, împingând, împingând, împingând fără preget. În prima clipă, faţa sa căpătă o expresie de zăpăceală şi uluire; apoi, groaznicul adevăr îi fulgeră brusc prin minte. Scoase un ţipăt ca al unui cal cu piedică la picioare ce se vede înconjurat de flăcări – un ţipăt ce păru că îngheaţă aerul din jur.

— Oaksmith! Kerplonne! Filomel! Treziţi-vă! Treziţi-vă! Suntem pierduţi! Murim! Otrăviţi! Blestemaţilor! Diavolilor! Mă ucideţi! Demoni ai iadului!

Treziţi din somn de aceste urlete înfricoşătoare, cei trei ţigani săriră şi ei în picioare şi se văzură loviţi mortal de păpuşile lor.

În prada unei furii nebune, începură să strige şi să înjure, şi alergau prin odaie clătinându-se. Închideau ochii sub loviturile armelor necruţătoare; otrava îi ardea în vine ca plumbul topit; trupurile li se umflau, căpătând mereu alte culori; urletele şi gesturile lor dezordonate alcătuiau o viziune de infern.

Exasperat, dincolo de ce se poate îndura, Făcătorul de Minuni, pe jumătate orb, înăbuşindu-se, fiindcă veninul îi blocase circulaţia sângelui, apuca câte-o mână de păpuşi şi le arunca în foc.

— Dacă mor eu, să muriţi şi voi, striga el cu un răget de tigru. Dacă ard eu, să ardeţi şi voi. Eu v-am dat viaţă – eu vă ucid. În foc! În foc! Ardeţi-le, voi, flăcări! Demoni care ne-aţi asasinat! Ajutaţi-mi, fraţilor! Să ne răzbunăm înainte de-a muri!

La aceste cuvinte, ceilalţi ţigani, înnebuniţi de apropierea sfârşitului, se apucară şi ei să arunce păpuşile cu grămada în foc.

Micile creaturi se aprinseră repede şi o îngrozitoare luptă pentru viaţă se încinse în vatră. Unii, scăpaţi printre zăbrelele grătarului, alergau prin odaie, arzând şi tăvălindu-se pe podea în

spasmele agoniei, dând foc la perdele şi draperii. Alţii se ucideau între ei cu spadele, chiar în cămin, ca nişte salamandre luptându-se între ele. În timpul acesta, mişcările ţiganilor deveneau tot mai încete; ei îşi rosteau blestemele cu voci tot mai înăbuşite şi mai răguşite. Pe obraz le apăruseră pete roşii, verzi şi violete. Trupurile, umflate peste măsură, deveniseră monstruos de mari, şi, după puţin, căzură pe podea ca nişte fructe prea coapte smulse de pe ramuri de vântul toamnei.

Odaia era acum toată o pânză de foc. Flăcările ce vuiau căutau parcă o ieşire lingând cornişele şi pervazurile ferestrelor cu limbile lor lacome, aşa cum linge şarpele prada înainte de-a o înghiţi. Un abur cald şi puturos răzbi afară prin gaura cheii şi-i lovi pe Solon şi pe Zonela ca un suflu al morţii. Ei se luară de mână şi, cu un strigăt de groază, fugiră din casă.

A doua zi de dimineaţă, când Anul Nou miji ochii şi toţi copiii marelui oraş priveau miriadele de ciorapi atârnaţi la piciorul paturilor lor, cerul albastru şi pur sclipea printr-un filigran de pietre şi de grinzi arse. Atât rămăsese din locuinţa lui Herr Hippe, Făcătorul de Minuni.

[*Originally published in „Atlantic Monthly" Oct. 1859*]